

Asia: VN/28937/2021

Arviomuistio pienriitamenettelystä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Käräjäoikeus kiittää oikeusministeriötä lausuntopyynnöstä ja lausuu seuraavaa.

Arviomuistio on kattavasti laadittu ja siinä on perusteellisesti pohdittu. Erityisesti kansainvälinen vertailu on laaja ja vertailusta on selkeästi havaittavissa, että pienriitamenettely on käytössä useissa eri maissa. Vertailusta on saatavissa hyvin tietoa siitä, miten monella eri tapaa pienriitamenettely on toteutettavissa. Tästä näkökulmasta arviomuistio antaa hyvät lähtökohdat sen pohtimiselle, miten menettely voitaisiin mahdollisesti toteuttaa myös Suomessa.

Pienriitamenettelyn tavoitteita, joilla pyritään alentamaan riita-asioiden oikeudenkäyntikuluja, lyhentämään oikeudenkäyntien käsittelyaikoja sekä madaltamaan kynnystä saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi taloudellisilta intresseiltään pieniä riita-asioita, on pidettävä kannatettavina. Selvää on, että tuomioistuinten pitkät käsittelyajat ja korkeat oikeudenkäyntikulut sekä oikeudenkäyntikuluihin liittyvät riskit ovat este oikeuden saatavuudelle Suomessa. Edellä kerrotut seikat eivät ole omiaan edistämään kansalaisten luottamusta oikeuslaitokseen tai sen toimivuuteen, ja ne myös heikentävät kansalaisten oikeusturvaa. Arviomuistiossa esitetty pienriitamenettely on edellä kerrottuun nähden varten otettava esitys ongelmiin puuttumiseksi ja tukee menettelyn käyttöönottoa myös Suomessa.

Toisaalta on huomioitava, että tuomioistuimet ovat jo nyt pahoin ruuhkaantuneet, eivätkä tuomioistuimet kykene nykyisillä resursseilla selviämään edes tämänhetkisistä asiamääristä. Samanaikaisesti julkiseen sektoriin kohdistuu myös valtavat säästöpainheet, minkä vuoksi oikeudenhoidon selonteosta ilmenevän oikeudenhoidon olennaisen perusrahoitusta koskevan rahoitusvajeen korjaaminen on epävarmaa. Tästä näkökulmasta voidaan perustellusti myös kysyä, onko tarkoituksenmukaista ohjata tuomioistuihin valtava määrä uusia riita-asioita pienriitamenettelyn kautta. Toinen varteenotettava vaihtoehto olisi myös pyrkiä yksinkertaistamaan ja järjeistämään nykyisiä menettelytapoja. Tämä vaihtoehto toki vaatisi oikeudenkäymiskaaren kokonaistarkastelua ja sekä säännösmuutoksia, jotka mahdollistaisivat yksinkertaisemman

menettelyn. Esimerkki yksinkertaistamisesta voisi olla se, että keskitetty ja suullinen pääkäsittely koskisi vain laajempia riita-asioita. Pienemmissä asioissa pääpaino olisi puolestaan kirjallisessa menettelyssä ja suullinen käsittely voitaisiin rajata vain esimerkiksi yksittäisen todistajan kuulemiseen.

Mikäli pienriitamenettelystä päädytään säätämään, tulisi käräjäoikeuden käsityksen mukaan kiinnittää huomiota ainakin seuraaviin seikkoihin.

- Päätösvallan siitä, onko asia pienriitamenettelyyn sopiva, tulee pysyä tuomioistuimella. Asianosaisten suostumus pienriitamenettelyyn ei saa ratkaista asian käsittelymenettelyä.
- Oikeudellisesti vaikeat tai tulkinnalliset tai asianosaselle merkitykselliset asiat eivät sovellu pienriitamenettelyyn.
- Asian vireilletuloa ei saa tehdä liian helpoksi, ettei harkitsemattomien ja tarpeettomien tahi shikaaninomaisten asioiden määrä kasvaisi.
- Haastehakemuksessa ja vastauksessa tulee ilmoittaa vain vaatimusten keskeiset perusteet ja turhia lausumia tulisi välttää.
- Asia voitaisiin ratkaista ilman kirjallista yhteenvetoa, valmistelun jälkeen toteutettavassa välittömässä pääkäsittelyssä.
- Ratkaisun tulee olla perusteltu.
- Asiamiehille ja avustajille asetettuja edellytyksiä ei tule pienriitamenettelyssä keventää.
- Pienriitamenettelyn oikeudenkäyntikulujen tulisi määräytyä riidan taloudellisen intressin mukaan ja etukäteen vahvistettua taulukkoa käyttämällä.
- Muutoksenhakuoikeutta ei tule rajoittaa.

Pienriitamenettelyn jatkovalmistelussa tulee kiinnittää huomiota siihen, miten summaaristen riita-asioiden keskittäminen vaikuttaa pienriitamenettelyyn. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota siihen, että riita-asiat tulevaisuudessa jakaantuisivat tasaisemmin eri käräjäoikeuksissa. Tarkoituksenmukaisinta tästä näkökulmasta käsin olisi, että kaikki käräjäoikeudet käsittelisivät pienriitamenettelyasioista ja myös riitaantuneet summaariset käsiteltäisiin lähtökohtaisesti pienriitamenettelyssä. Vielä jatkovalmistelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että pienriitamenettelyn käyttöönotto edellyttäisi merkittävää lisäpanostusta nykyisiin henkilöstöresursseihin sekä tietojärjestelmiin. Tältä osin pienriitamenettelyn taloudellisia vaikutuksia tulee jatkovalmistelussa selvittää lisää.

Pienriita-asioiden lukumäärää on todella vaikea arvioida, mutta on selvää, että tuomioistuimessa käsiteltävien riita-asioiden määrä kasvaisi, mikäli pienriitamenettelystä säädetään. Käräjäoikeudella

ei ole kuitenkaan mahdollisuutta tarkemmin ottaa kantaa, kuinka suurista asiamääristä vuosittain olisi lopulta kysymys.

Seinäjoella 24.3.2023

Laamanni Paula Virrankoski

Perttilä Jenni
Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus

Virrankoski Paula
Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus